

Fulls de la Revista

Sumari

El corb de Mízzaro,
de Luigi Pirandello
Traducció d'ANNA
CASASSAS FIGUERES

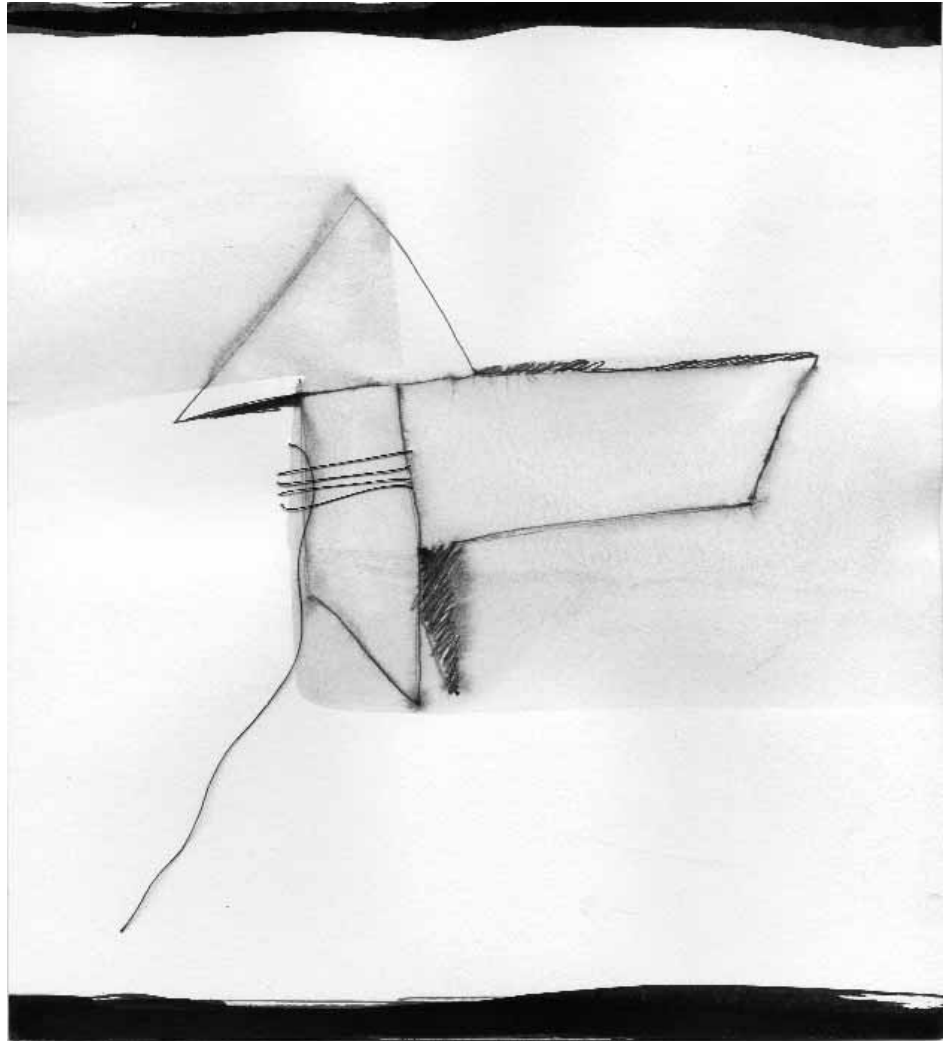
Himne a la solitud
i altres poemes
de Nourdine Betayeb
Tria i traducció de LLUÍS LUCERO

Rafael Masó,
també poeta
FRANCESC MONTERO

Sigues cirerer,
amic meu
GUILLEM MOLLA

Rosa Aguiló, il·lustradora d'aquests Fulls, va estudiar al taller del pintor Isidre Vicens a Girona i l'any 1988 es va llicenciar en belles arts a la Universitat de Barcelona. Ha realitzat exposicions individuals en diversos indrets de les terres de Girona, des de Llagostera fins a Castelló d'Empúries, passant per Girona, Pals o Palafrugell, i també a Nova York i a Suïssa. Des de l'any 1985, en què va exposar a la Facultat de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona, ha participat en una quarantena d'exposicions col·lectives arreu del país, la darretera de les quals va tenir lloc l'estiu passat a Palafrugell. Al seu currículum hem d'afegir-hi encara una dotzena d'instal·lacions artístiques.

El corb de Mízzaro, de Luigi Pirandello

Traducció d'Anna Casassas Figueres

Des de fa uns quants anys, cada estiu, pel mes de juliol, a Banyoles s'organitza la Nit de Narradors, durant la qual uns quants autors llegeixen contes seus en públic. Aquest any 2007, a més de tres autors catalans també em van convidar a mi, que no sóc escriptora, de manera que vaig buscar un conte que aquí no fos conegut i el vaig traduir exprés per a l'ocasió. La dificultat era la tria. Després de llegir contes d'autors molt diversos, em va robar el cor aquest de Luigi Pirandello que ara us ofereixo.

Un parell de pastors desvagats un dia es van enfilar penya-segats de Mizzaro amunt i van sorprendre al niu un gran corb, que covava tranquil·lament els ous.

–Ei, babau, què fas? Ara mira-te'l aquest! Covant ous! Feina de la teva dona és això, babau!

No us penseu pas que el corb no cridés les seves raons: les va cridar, però com un corb; i naturalment no el van entendre. Els pastors es van entretenir a turmentar-lo tot el sant dia; al final, un se'l va endur cap al poble; però l'endemà, com que no sabia què fer-ne, li va lligar una campaneta de bronze al coll de record i el va tornar a deixar en llibertat.

–A passeig!

Quina sensació li feia al corb aquell penjoll sonor, ho deia saber ell que el duia al coll cel amunt. Per les grans volades a les quals es lliurava, semblava que li feia gràcia, sense recordar, ja, ni el niu ni la dona.

–Guing guing ganing...

Els pagesos, que vinculats es dedicaven a treballar la terra, quan sentien aquella dringadissa redreçaven l'esquena; miraven cap aquí i cap allà, per les immenses planes sota la cleca del sol:

–On toquen?

No bufava ni un xic de vent; de quin coi d'església llunyana podia arribar aquell repic de festa?

Es podien imaginar qualsevol cosa, llevat que fos un corb així, per l'aire.

«Esperits!», va pensar en Cichè, que treballava tot sol en una finca cavant clots al voltant d'uns quants ametllers per posar-hi fems. I va fer el senyal de la creu. Perquè ell hi creia, en els esperits, i tant que sí! Algun vespre fins i tot havia sentit que el cridaven, quan tornava tard del camp, pel camí ral, cap a l'altura de la Bòbila tancada, on, segons deia tothom, s'hi estaven com a casa. Que el cridaven? I com? Doncs el cridaven així: «Cichè! Cichè!». I els cabells se li havien posat drets sota de la gorra.

Ara aquell repic l'havia sentit primer de lluny, després de prop, després un altre cop de lluny; i tot voltant no hi havia ni una ànima: camps, arbres i plantes, que no deien ni sentien res, i que amb la seva impassibilitat li havien fet créixer l'angúnia. Després, quan va anar a buscar el dinar que al matí s'havia dut de casa, mig pa de pagès i una ceba dins del sarró deixat amb el gec un bon tros més enllà penjat d'una branca d'olivera, sí senyor, la ceba sí, al sarró, però el mig pa ja no l'hi va trobar. I en pocs dies, tres vegades igual.

No en va dir res a ningú, perquè sabia que quan els esperits comencen a importunar algú, pobre de qui es lamenta: t'arreglen com els ve de gust i te'n fan de pitjors.

–No em trobo bé –responia en Cichè, al vespre quan tornava del tros, a la dona, que li preguntava per què feia aquella cara d'estamordit.

–Però menges! –li feia notar, al cap de poc, la dona, quan veia que engolia dos o tres plats de sopa, l'un rere l'altre.

–Menjo, sí! –remugava en Cichè, dejú des del matí i amb la ràbia de no poder-se explicar.

Fins que pel camp no va córrer la notícia d'aquell corb lladre que anava tocant la campaneta pel cel.

En Cichè va fer l'error de no saber riure-se'n com tots els altres pagesos que s'havien anguniejat.

–Prometo i juro que aquesta me la pagarà! –va dir.

I què va fer? Va ficar al sarró, amb el mig pa i la ceba, quatre faves seques i quatre talls de cordill. Així que va arribar al tros, va treure la sella a l'ase i el va engegar cap al marge a menjar el rostoll que quedava. Amb l'ase en Cichè hi parlava, tal com solen fer els pagesos; i l'ase, dreçant ara una orella ara l'altra, de tant en tant esbufegava, com si d'alguna manera li volgués respondre.

–Vés, Ciccio, vés –li va dir, aquell dia, en Cichè–. I no badis, que ens divertirem!

Va foradar les faves, les va lligar amb els quatre talls de cordill a la sella, i les va col·locar sobre el sarró, a terra. Després se'n va anar més enllà per començar a fangar.

Va passar una hora; en van passar dues. De tant en tant en Cichè interrompia la feina, pensant-se cada cop que sentia el so de la campaneta al cel; amb l'esquena dreta, parava l'orella. Res. I tornava a fangar.

Va arribar l'hora de dinar. Indecís, sense saber si anar a buscar el pa o esperar una mica més, en Cichè al final es va moure; però aleshores, veient la trampa tan ben posada sobre el sarró, no la va voler espatllar: i en aquestes va sentir clarament una repicadissa llunyana; va alçar el cap.

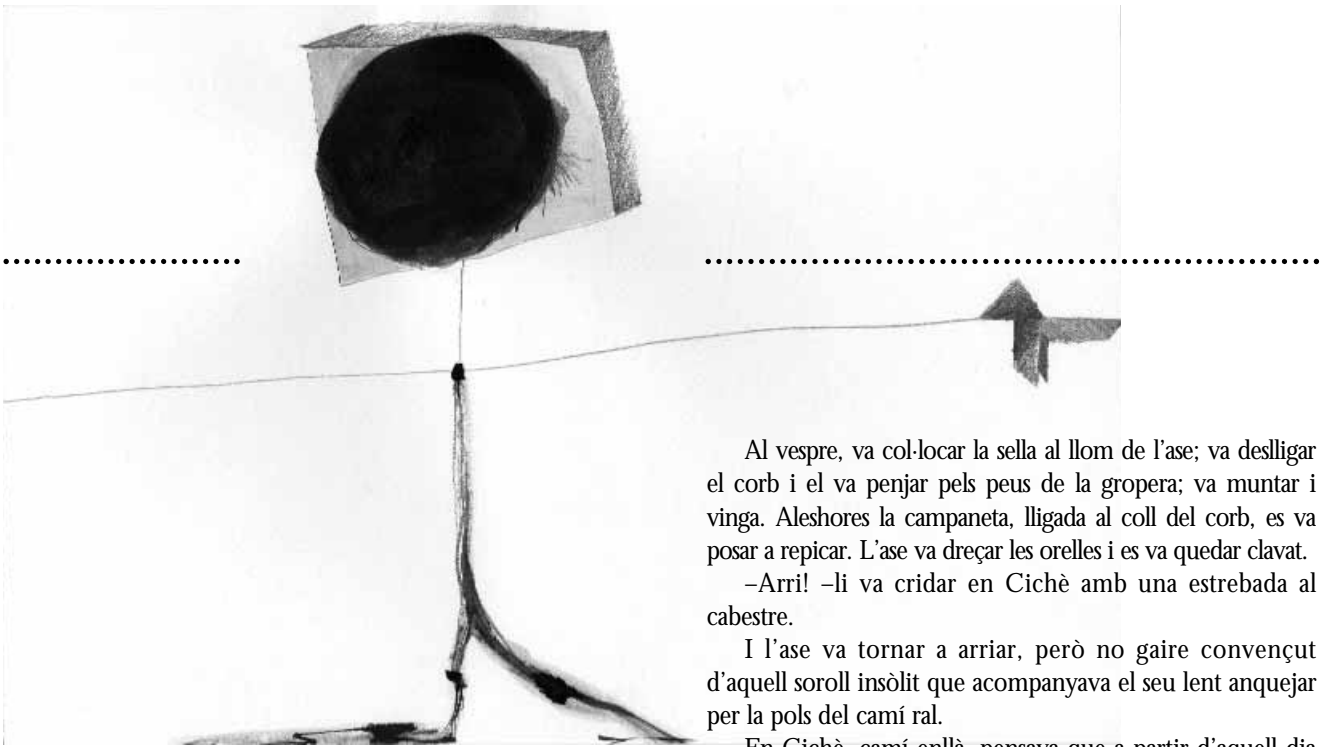
–Ja és aquí!

I, sense fer soroll, ben ajupit, amb l'ai al cor, es va apartar per amagar-se més lluny.

El corb, però, com si el divertís el so de la campaneta, giravoltava i giravoltava ben amunt, sense baixar.

«Potser em veu», va pensar en Cichè; i es va aixecar per anar-se a amagar encara més lluny.

Però el corb va continuar volant alt, sense donar mostra de voler baixar. En Cichè tenia gana; però no volia donar-se per vençut. I es va posar a fangar un altre cop. Espera que esperaràs; el corb, sempre allà dalt, com si ho fes expressament. Afamat, amb el pa a dues passes, senyors meus, i sense poder-lo tocar! Es consumia per dins, en Cichè, però aguantava, furiós, tossut.

–Ja baixaràs! Baixaràs! També deus tenir gana, tu!
El corb, mentrestant, des del cel, amb el so de la campaneta semblava que li respongués, insolent:

–Ni tu ni jo! Ni tu ni jo!

I així va passar el dia. En Cichè, exasperat, es va desfogar amb l'ase, tornant-li a posar la sella de la qual penjaven, com un floró d'una mena nova, les quatre faves. I, de camí cap a casa, ben enrabiat va clavar les dents al pa que havia estat el seu turment tot el dia. Amb cada mossegada, una mala paraula dirigida al corb: porc, lladre, traïdor, perquè no s'havia deixat agafar.

Però l'endemà li va sortir bé.

Un cop preparada la trampa amb la mateixa cura, i quan tot just feia poca estona que fangava, va sentir una repicadissa desordenada allà a prop i un grallar desesperat, amb un furiós batec d'ales. Hi va córrer. El corb era allà, retingut pel cordill que li sortia del bec i l'escanyava.

–Ah, hi has caigut? –li va cridar mentre l'agafava per les alotes–. Bona oi, la fava? Ara em toca a mi, mala bèstia! Ja ho veuràs.

Va tallar el cordill; i, de moment, per començar va clavar al corb dos cops de puny al cap.

–Aquest per la por, i aquest pels dejunis!

L'ase, que estava una mica més enllà rosegant el rostoll del marge, en sentir grallar el corb havia començat a fugir, espantat. En Cichè el va aturar amb la veu, i de lluny li va ensenyar la bèstia negra:

–Mira-te'l, Ciccio! Ja el tenim! Ja el tenim!

El va lligar pels peus; el va penjar de l'arbre i va tornar a la feina. Mentre fangava va començar a rumiar en la revenja que li convenia. Li escapçaria les ales, perquè no pogués tornar a volar; i després el donaria als fills i a les altres criatures del barri perquè el fessin miques. I per dins ja reia.

Al vespre, va col·locar la sella al llom de l'ase; va deslligar el corb i el va penjar pels peus de la gropera; va muntar i vinga. Aleshores la campaneta, lligada al coll del corb, es va posar a repicar. L'ase va dreçar les orelles i es va quedar clavat.

–Arri! –li va cridar en Cichè amb una estrebada al cabestre.

I l'ase va tornar a arriar, però no gaire convençut d'aquell soroll insòlit que acompanyava el seu lent anquejar per la pols del camí ral.

En Cichè, camí enllà, pensava que a partir d'aquell dia pel camp ningú no tornaria a sentir pel cel la campana del corb de Mízzaro. El tenia ell, i no donava cap senyal de vida, ara, la mala bèstia.

–Què fas? –li va preguntar, girant-se i etzibant-li una cordada al cap–. Que t'has adormit?

El corb, en rebre el patac:

–Grac!

De cop, amb aquell crit inesperat, l'ase es va aturar, amb el coll estirat, les orelles dretes. En Cichè va deixar anar una riallada.

–Arri, Ciccio! Que t'has espantat?

I va picar les orelles de l'ase amb la corda. Al cap de poc, va tornar a fer la mateixa pregunta al corb:

–Que t'has adormit?

I una altra garrotada, més forta. Aleshores, el corb, més fort:

–Grac!

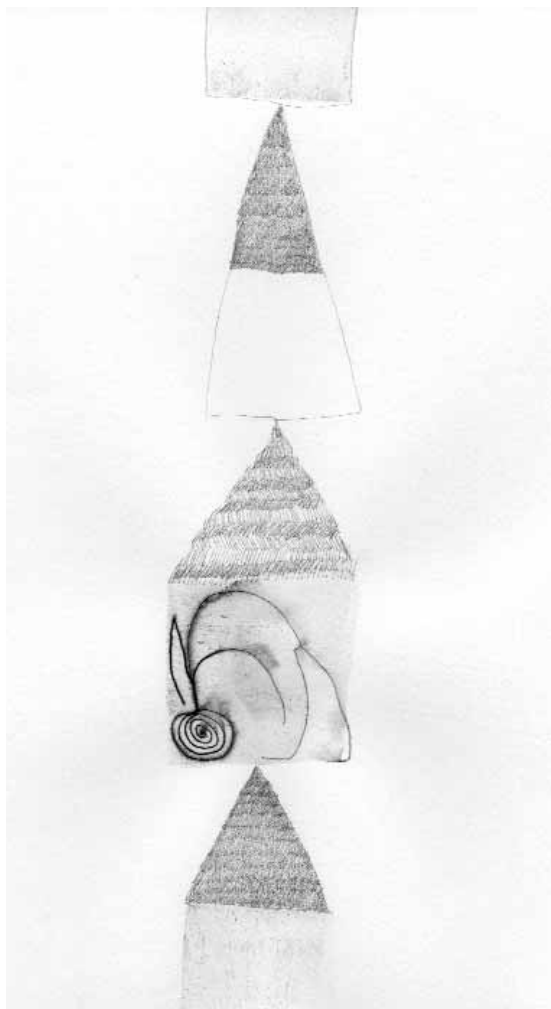
Però, aquesta vegada, l'ase va fer un salt de marrà i va arrencar a córrer. Va ser inútil que en Cichè, amb tota la força de cames i braços, intentés retenir-lo. El corb, rebotat per la correguda furiosa, es va posar a grallar desesperadament; però com més grallava, més corria espantat l'ase.

–Grac, grac, grac!

En Cichè també cridava, estirava i estirava el cabestre; però ara els dos animals semblava que s'havien tornat bojós de la por que es feien mútuament, l'un xisclant i l'altre fugint. En la nit va ressonar una estona la fúria d'aquella correguda desesperada, després es va sentir un gran pataplaf, i després res.

L'endemà, van trobar en Cichè al fons d'un barranc, estavellat, sota l'ase igual d'estavellat: un carnatge que fumejava al sol sota un núvol de mosques.

El corb de Mízzaro, negre en el blau del cel del matí, tocava de nou pel cel la seva campaneta, lliure i feliç.

Himne a la solitud

I

Entotsolat
 Del meu fantasma me'n faré una tenda
 Prendré com a hort les palmeres
 Del sud allunyat
 Com un ermità, prendre com a balcó
 Aquesta lluna,
 Un balcó argentat
 On pujo
 I on torno a pujar
 Com a amic... una estrella
 Una oportunitat fugaç

II

Solitari
 Les meves quimeres omplien la cabana
 Apagades... les espelmes de la meva mare
 Una nit sense color
 He estat esmicolat per la nit
 També pel riu
 Esmicolades... les meves palmatòries...
 Solitari...

Himne a la solitud

.....

Nouridine Betayeb (Douz, Tunísia, 1967), periodista, activista cultural i poeta, va visitar Girona el mes de febrer de 2007. Durant un recital de poesia a la Fundació Valvi, el nombrós públic assistent va poder gaudir de la força expressiva dels seus poemes, en àrab, però difícilment va copsar-ne el sentit. En haver tingut accés a una selecció dels seus poemes traduïts al francès, m'ha semblat oportú traduir-los al català i compartir-los amb els lectors, convençut que, malgrat els filtres potser distanciadors de les traduccions, encara conserven el tremp que els originà.

III

Pensa en dones jardí
 A calmar-me les cremades amb el meu vi
 En la henna femenina que brolla
 Al cor
 ... Un liri
 ... El seu perfum

Record

A Douz:
 Ahir, et vaig recordar
 Et vaig recordar
 Guiat per la nostàlgia
 Cap als vells jardins
 Els bancs van preguntar-me:
 On ets?
 Els bancs van demanar-me notícies teves
 I les herbes
 I els cancells
 I els fanals
 I els ànecs que se'ns crusprien
 Les malenconies...
 No els vaig pas parlar
 De la teva mort
 Per por que els arbres
 No se suicidessin...

Refugi sentimental

Em refugi en tu
 Tinc mal de cap
 N'estic fart de l'ensopiment dels dies
 I de l'afrositat del temps

i altres poemes de Nourdine Betayeb

..... tria i traducció de Lluís Lucero Comas

De l'inici lent de la setmana
Em refugio en tu
Agafa'm la mà
Pot ser que tornant a tu
Torni a mi...

Una palmera

Els teus dàtils
Arrugats i amargs
Els teus cabells
No em sedueixen gaire
Arrenca't les arrels
Plantades a la terra
Enlaira't, vola... i vine
Jo et planto a l'illa del meu cor
Sorrenc
... i somiador.

Estacions

Com un profeta
Mancat de miracles...
De pregària...
Així un estiu
Sense mar
I sense gessamí
Com una primavera
Sense rosa
I sense perfum

Així una tardor
Sense núvols
I sense vent
Com un hivern
Sense pluja
Sense orenetes
Jo em trobo així
Quan, abandonat, ...
El meu cor és un desert
El meu cos la sequedat
Des que m'has deixat
Les venes se m'han assecat
El cos se m'ha tornat calç

Elegia

Com un home vell
Que els pares han perdut
I l'edat
I els fills
Mors en l'obscuritat
Les xifres no basten
Per a comptar els teus anys perduts.
I les flors dels magraners...
I les palmeres...
Moren en la fredor de l'aïllament
Què valen doncs els poemes
I les paraules?

Solitud

Vaig aprendre com curar-me les ferides
Evocar els meus records llunyans
Vaig aprendre...
A preparar-me el sopar
Escombrar totes les cambres
Empolainar-me
Davant el mirall de l'ombra
De la meva tristesa
A teixir una tenda farcida de joguines
Jo, vaig aprendre a adobar
Amb les meves cremades, el meu vestit...
A cantussejar els meus dolors
Al gust dels borratxos
A recollir els meus passos errants
Jo, vaig aprendre a llegir, de nit,
Els meus poemes...
Per bressolar...
La meva ànima solitària

Les últimes lletres

Rafael Masó, també poeta

MASÓ, Rafael
Antologia poètica.
A cura de David PRATS.
CCG Edicions, Girona, 2006.
143 pàgines.

Rafael Masó és segurament l'arquitecte més important i conegut que ha tingut Girona. No obstant això, no va ser només arquitecte, sinó que, com a bon noucentista, també va conrear altres arts. David Prats, en aquest volum, ha acceptat el repte d'actualitzar la divulgació de la seva poesia, treballada principalment per l'autor durant els seus anys de joventut. El fet que aquesta faceta de l'artista hagi restat fins avui parcialment oblidada, segons afirma Narcís-Jordi Aragó en el pròleg, recordant unes paraules de Joan-Josep Tharrats, probablement es deu a l'hàbit dels crítics de no aventurar-se a estudiar altres vessants possibles d'un autor quan aquest ja ha estat encasellat en una disciplina artística determinada. I és que, fins avui, tan sols comptàvem amb una edició de la poesia de Masó realitzada per Dolors Oller, publicada el 1980.

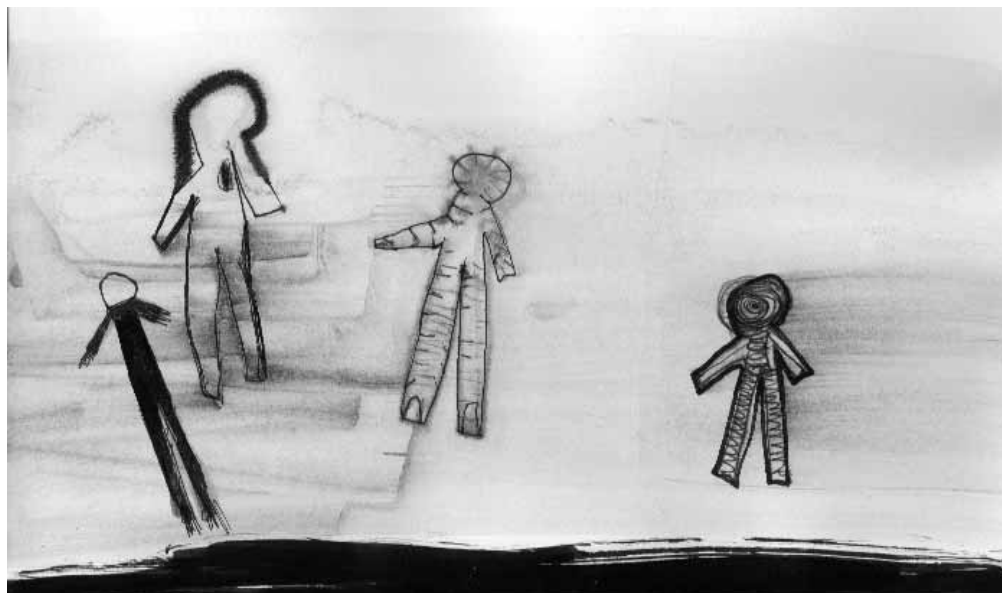
Així doncs, David Prats ha decidit trencar els tòpics que regnaven al voltant de la figura de Masó i endinsar-se

en el seu món poètic per oferir al lector una visió molt completa de la seva producció lírica, incorporant composicions inèdites i un estudi crític actualitzat. Tot i que ja adverteix en la introducció que ens trobem davant una antologia regida pel criteri de qualitat, però també de representativitat, el conjunt final és molt acabat. La distribució de les composicions en cinc grans àmbits temàtics permet al lector obtenir una visió global de l'obra, i si bé és cert que dins de cada bloc la qualitat literària dels poemes és desigual, el resultat és rodó.

Tot i això, cal tenir en compte que no s'ha de valorar el poeta Masó estrictament per la seva qualitat literària, sinó també com un exemple representatiu de la presència del noucentisme a Girona –no oblidem que la poesia de Masó fou inclosa, l'any 1910, dins l'*Almanac dels Noucentistes*– i, finalment, pel retrat que ofereix de la Girona del seu temps, amb el qual aconsegueix la màxima brillantor lírica en composicions com «El meu carrer», «Aquell carrer estret» o el sonet «Hora baixa».

En definitiva, aquesta és una obra que era necessària per omplir un buit bibliogràfic existent a casa nostra. Cal reivindicar i protegir l'arquitectura de Masó, però això no ens ha d'impedir, com és de justícia, valorar també la seva poesia, per conèixer des d'un nou vessant més íntim Rafael Masó, l'arquitecte, però també, a partir d'ara, el poeta.

Francesc Montero

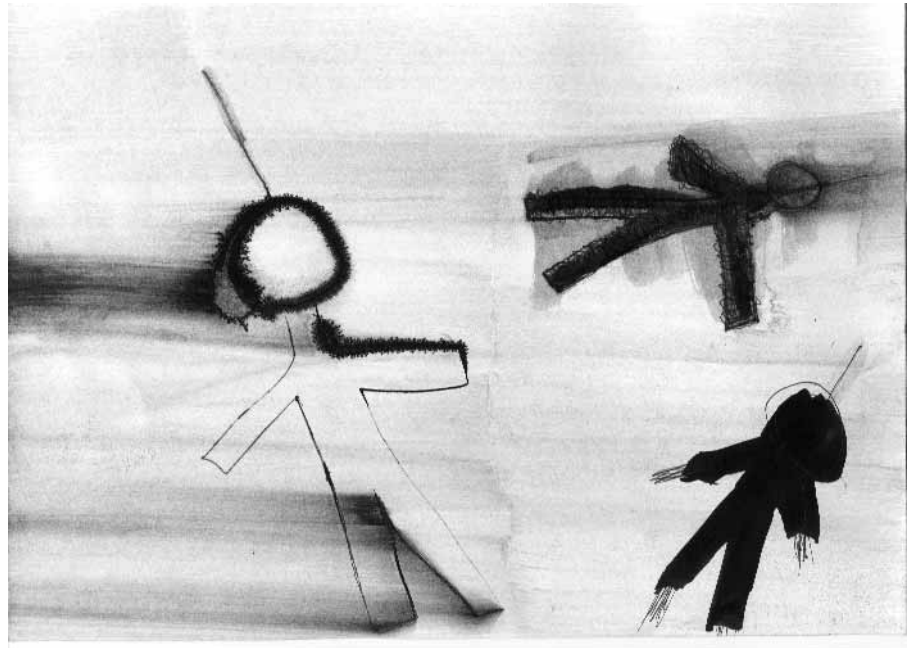
Sigues cirerer, amic meu

SOLÀ, Josep.
A l'ombra del cirerer.
CCG Edicions.
Girona, 2006.
71 pàgines.

«Diuen, del cirerer, que té les arrels llargues i robustes» i, alhora, «que té la flor blanca gairebé pura». Aquests primers versos de «L'ombra del cirerer» ens ofereixen ja una bona pista de la mena de filosofia que domina els poemes de Josep Solà (Santa Coloma de Farners, 1946), una filosofia vitalista basada en la superació dels obstacles, el goig en l'esforç i la capacitat d'assaborir l'instant.

És aquest un poemari amable que ens exhorta a viure intensament. Malgrat el títol de ressons txekhovians, i ben lluny de presentar una existència sotmesa a un destí mediocre, Solà poetitza i exalta justament aquells valors que en la quotidianitat han de desembocar en la plenitud de la vida. És a l'ombra segura d'un cirerer on el poeta s'atura serenament per avaluar el temps i destriar-ne els fets; per elaborar, en definitiva, els pensaments que configuren el llibre. El volum és, doncs, una selecció dels poemes escrits al llarg dels darrers anys que, a més d'incloure dibuixos a llapis del mateix autor, disposa d'un pròleg d'Assumpció Cantalozella. I no podem sinó coincidir amb la prologuista quan afirma que la constant en tot el poemari és l'aforisme, ja sigui vestit de tot de recursos poètics o dominat sense subterfugis pel concepte que l'autor pretén transmetre.

Amant del paisatge que l'envolta, es fa evident que una de les principals fonts d'inspiració de Josep Solà prové de la seva condició de muntanyenc. Ens assegura que «tots els rius tornen a mare», que totes les traves es poden superar. El muntanyenc no s'atura davant dels entrebancs que la natura li presenta perquè, a la vegada, poden ser troncs i soques on aferrar-se amb fermesa, com les arrels del cirerer, que «no s'aturen al seu entorn» i «fan dels esculls, el

seu indret vigorós». Així, el mite d'Ítaca apareix en Solà com l'esforç de pujar una muntanya: tot i que l'èxit final arriba en coronar el pic, cal gaudir també de cada passa per «copsar la grandària del moment», perquè «tan cabdal és el cim com el camí que m'hi porta». Cal, en efecte, guanyar-se l'existència, un propòsit que s'estén també a la voluntat de mantenir la identitat col·lectiva.

En comptes de perdre el temps llepant velles ferides, el poeta recomana cultivar el dia present i gaudir dels entrebancs: «Plou per a tothom. / Mira les gotes com cauen / assaboreix-ne el tast». En comptes de restar quiet pensant en els «lapses fugissers que no has posseït», cal aprofitar la nostra hora i les petites alegries que ens dona. Al capdavant, «un somni no dura més que un sospir, / i un sospir no dura més que un batec».

Josep Solà aprofita *A l'ombra del cirerer* per redefinir-se i regalar al lector una reflexió al voltant de l'art de (sobre)viure, del camí que queda, i també indirectament del mateix bagatge literari. Són diverses les obres universals que hi ressonen –Hesse, Kavafis, Nietzsche, Horaci...– i que l'autor ha assimilat bé per travar un manual en vers sobre com superar els moments foscos de la vida. Tot un llibre de capçalera per al caminant.

Guillem Molla